

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan zvečer, izimši nedelje in praznike, ter velja po pošti prejemnik za avstro-ogerske dežele za vse leto 15 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za jeden mesec 1 gld. 40 kr. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za vse leto 13 gld., za četrt leta 3 gld. 30 kr., za jeden mesec 1 gld. 10 kr. Za pošiljanje na dom računa se po 10 kr. za mesec, po 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poština znaša. Za oznanila plačuje se od četiristopne petit-vrste po 6 kr., če se oznanilo jedenkrat tiska, po 5 kr., če se dvakrat, in po 4 kr., če se trikrat ali večkrat tiska. Dopisi naj se izvolé frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo in upravništvo je v Gospodskih ulicah št. 12. Upravništvu naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. vse administrativne stvari.

V Ljubljani 18. februvarja

Nemški konservativni poslanci jako priganjajo, da bi kmalu šolsko vprašanje v zboru državnem prišlo na vrsto. Posebno Zallinger in pristaši njegovi ne morejo pričakati, da se uravna ljudsko šolstvo po njihovih nazorih. Po listih, po društvi in shodih priganjajo, da se poprej izvrši šolska reforma. Knez Liechtenstein je bil izdelal že cel načrt zakona, ki pa tako malo ugaja raznim strankam in frakcijam državnega zbora, da se z njim ne upajo v drugem branji pred državni zbor. V našem listu smo že večkrat govorili o tem načrtu zakona, že dovolj razkrili njegove dobre in temne strani. Posebno poslednjih ima ta načrt dovolj.

Ker ni upanja, da bi ta načrt kedaj postal zakon in ker vlado konservativci vedno priganjajo ter jej preté, da jej odpovedo prijateljstvo, obljubila je, da hoče sama vzeti to stvar v roke. Mi ne vemo, kako daleč je naučno ministerstvo že z delom svojim, tem manj, kak bode njegov elaborat. Posebno dobrega od Gauča ne pričakujemo, ker vemo, da ta mož, za nas le toliko stori, kolikor mora, da se obdrži na ministerskem sedeži svojem.

Nek tirolski list je bil nedavno objavil načrt novega šolskega zakona, ki obsega ravno sto paragrafov. Mi smo o svojem času bili objavili glavne točke tega načrta, o katerem pa ni bilo povedano, od kod da izvira. Mi bi o njem več ne govorili, da neso nekateri listi trdili, da ga je izdelala vlada ter ga je objavila zaradi tega, da bi videla, kako se bodo razne stranke izrazile o njem.

Mi hočemo ta predlog malo pogledati le z narodnega stališča in za to imamo tehtnih povodov. Mi ne spadamo k onim, ki bi trdili, da je sedanji šolski zakon brez hib, da ga torej ni treba popravljati. Jedna glavnih pomankljivostij je, da se premalo ozira na potrebe posamičnih narodnostij in da je malo preveč nedoločen v onih točkah, ki se tičejo narodnostnega vprašanja. Da je v tem oziru zakon nekoliko jasnejši, bi se oblastva na Koroškem in v nekaterih drugih kronovinah ne mogla posluževati ga kot sredstvo za germanizacijo ljudskih šol. Naloga naših poslancev je torej skrbeti, da bode nov šolski zakon boljši glede narodnega vprašanja,

nikakor pa ne slabjši. Narodne težnje Slovencev morajo jim biti v vodilo v prvi vrsti.

Naša narodnost je še vedno v nevarnosti zlasti ob mejah. Kdor količkaj nepristranski sodi, mora priznati, da preti veliko večja nevarnost naši narodnosti nego veri naši. Še pod Taaffejevo vlado, ki je nam naklonjena, se narodne pravice toliko ne spoštujejo, nego so se verske pod najbolj liberalnim ministerstvom, kolikor smo jih že imeli, odkar je Avstrija ustavna država. Sedanji šolski zakon popolnoma zadostuje vsem zahtevam vere.

Kako pa ugaja omenjeni načrt zakona narodnostnim potrebam. V prvi vrsti tičeta se narodnostnega vprašanja §. 9. in 84. Prvi se popolnoma ujema s sedanjim §. 6. šolskega zakona, drugi pa določa, da se ima šola osnovati, če je le 40 za šolo godnih otrok. Obema paragrafoma bi se morda dala lahko nekoliko ugodnejša oblika. Mari bi ne bilo umestno, da se za kraje, koder bivajo večinoma Slovenci, osnujejo že slovenske šole, ne da bi morali še moledovati zanje. Lahko bi se v zakonu določilo, da se ima poučevati v šoli v onem jeziku, katerega govori prebivalstvo kacega okraja. Kateri jezik da se govori, se pa vedno vidi iz oficijalnih podatkov ljudskega številenja. Ko bi se ozirali na rezultate ljudskega številenja pri določitvi jezika v ljudskih šolah, imeli bi gotovo več slovenskih učilnic, nego jih imamo tako, če tudi se pri ljudskem številenju ni popolnoma nepristranski postopalo. Na ta način izognilo bi se mnogim vznemirjačim agitacijam. Uradniki bi ne mogli tako pritiskati na prebivalstvo, kakor sedaj.

§. 84. bi pa moral odločno tudi določevati, da se mora šola osnovati tudi za ono narodnost, ki je v manjšini, če je le postavno število otrok dotične narodnosti. V sedanjem zakonu je res tudi omenjena nejasnost, upravno sodišče je dotični paragraf za nas ugodno tolmačilo. A ne vemo, kako bode v bodoče, kajti utegnejo priti za nas še hujši časi.

Največja napaka tega načrta je pa, da se daje prevelika oblast v šolskih zadevah deželnim zborom. Mi Slovenci si nikakor ne moremo želeti, da bi o našej osodi odločevali v Gradci, Trstu ali

pa v Celovci. Mi vemo, da so se dotične določbe zategadel vzele v načrt, da bi zanj raje glasovali Čehi in pa Poljaki. Prvi si želé večje avtonomije, da prej pridejo do svojih zgodovinskih prav, poslednji bi pa potem ložje zatirali Rusine. Po Galiciji bi ložje širili poljstvo, z njim pa latinstvo. Poljski in češki interesi se v tem oziru ne ujemajo s slovenskimi. Mi tudi nemamo najmanjšega povoda, da bi kako pomagali nazaj potiskati liturgijo slovanško.

Tudi večji upliv višjih duševnih pastirjev v šoli bil bi težko nam v korist. Skušnje nas uče, da baš višji duševni pastirji večkrat ne stojé v prvih vrstah rodoljubov slovenskih, da jim celonaš literarni napredek povsem ne ugaja.

Iz povedanega je vidno, da moramo Slovenci imeti mnogo pomislekov proti omenjenemu načrtu šolskega zakona in da morajo sploh poslanci naši biti jako oprezni, da se v državnem zboru kaj ne sklène, kar bi bilo v škodo narodnosti naši in kar bi se ne dalo lahko popraviti.

Iz državnega zbora.

Na Dunaji, 14. februvarja.

(Konec.)

§ 7. se glasi:

§ 7. Cenovnik plačilni skladišča določi, če ni v tej postavi navedene izjeme oskrbništvu samo po svojem sprevidku, vender se mora objaviti, potem je veljaven.

Prednosti (refakcije, rabat i. t. d.) dovoljeni so le v splošno veljavo in se smejo stoprav tri dni po objavi izvrševati.

Posl. Neuber predlaga oddelek 2 § 7. tako: „Prednosti (refakcije, rabati i. t. d.) neso dovoljene.“

§ 7. vsprejme se nespremenjen.

§ 8. se glasi:

§ 8. Reglement pretresuje in odobri ministerstvo trgovinsko oziroma finančno o priliki, ko daje koncesijo, kasneje premembe pravilnika morajo se vsaj 14 dnij pred porabo naznaniti trg. ministerstvu, katero jih more zavrniti, če so proti določbam te postave, ali če bi bile v škodo interesom trgovine

LISTEK

Ob orientalskih študijah.

(Prof. dr. Karl Glaser.)

Prej ko se pravega predmeta lotimo, zdi se nam, da bi bilo ob kratkem treba omeniti dve reči namreč, da ima izrek „orientalski“ v jezikoslovju drugačen pomen, kakor v politiki. V politiki se peča orientalsko vprašanje z narodi južne Evrope, s Srbi, Bolgari, Grki, Rumuni in Turki; na Albance se radi njih malega števila ne ozira. Če se pa o „orientalskih“ študijah govori, razumejo se s tem študije jezikov in literatur narodov v Aziji, Afriki in Polineziji, t. j. narodov na otokih Tihega oceana. Grško pripada klasičnim jezikom, Srbsko, Bolgarsko, slovanskim in Rumunsko romanskim, tedaj so le spoznavalci proroka jezikoslovno in politično „orientalski“.

V drugo nam je omeniti, da se lahko dosegeta pri orientalskih študijah, kakor pri jezikoslovnih študijah sploh dva namena: nekateri se jih uče z namenom, da so tega ali onega jezika zmožni v govoru in pisavi, kakor se tudi francoščini ali angleščini iz praktičnih namenov priučijo; zopet pečajo drugi se s študijami iz

teoretičnega namena, da bi literaturo in svojstvo jezikovo poznali ter ukaželjnosti ustregli. V Avstriji pečali so se do najnovejšega časa z orientalskimi jeziki iz praktičnih in na Nemškem iz teoretičnih ozirov, kakor bodemo pozneje videli.

Seveda se govori mnogo jezikov v Aziji, Afriki in Polineziji, a vsi niso jednako znameniti, kajti tudi narodi, ki te jezike govore, so raznega pomena za občno zgodovino.

Azijski narodi, ki nas Evropece najbolj zanimajo, so Indi, Erani in Armeni, ki pripadajo arijskemu*) plemenu.

Ker so jednozložni jeziki močno razširjeni, hočemo takoj za arijsko skupino, narode uvrstiti, ki govore jednozložne jezike, Kineze, Tibetance in prebivalce Zadnje Indije.

Drugo narodno pleme je uralsko-altajsko, ter obsega Tunguze, Mandžu, Mongole, turško pleme Samojedov.

Primeroma mali prostor v zmesi narodov posedajo v Aziji Japanezi in Dravida v Indiji; prvi se hvalevredno prizadevajo prisvojiti si sad zahodne civilizacije, dočim so zadnji star narod, katerega

*) K arijskemu plemenu se prištevajo v Evropi v starem veku Grki, Rimljani in Kelti, v novem veku Germani, Slovani in Litavci.

so Indi podjarmili po dolgem in krvavem boji, ko so planili v Indijo.

Dočim obsega uralsko-altajsko pleme velikansko le suho zemljo obsegajočo deželo od severo-vzhodne Afrike do severo-vzhodne Azije, se razširja malajsko-polinezijsko pleme na otokih od Madagaskarja na zahodu do osteridskih otokov na vzhodu, od Avstralije na jugu do Sandwich otokov na severu.

Če na strani pustimo nekatere jezike v Avstraliji in Ameriki, dospemo h kulturnim narodom, ki so za nas Evropece najvažnejši, k Semitom, ter naštejemo najprej semitske jezike; ti so: asirski, aramejski, hebrejski in feniški; vsi so severo-semitski jeziki.

Če se vprašamo, kateri teh narodov ima može, ki so izvolili jezik predmetom za študije, treba nam je imenovali Inde in Arabe.

Jugo-semitski jeziki so: arabski, abesinski, egiptski, etijopski, in koptiški.

Razumljiva je ta prikazen v Indih, ker visoko spoštujejo besedo, govor, pesen, in molitev; govor vačlat vox je „boginja po bogih ustvarjena, ki se celo od živalij v vseh oblikah govori“, kakor pravi Rgveda*) v nekaj pesnj.

*) Zbirka pesnj Indov, katere se pripisuje 15—18. stoletju po Kristovem rojstvu.

§ 8. sprejme se brez debate.

§ 9. se glasi:

§ 9. V pravilniku morajo se določiti, izvzemši cenovnika, vsi drugi pogoji v porabo skladišča in dotičnih uprav. Kdor zadosti tem pogojem, temu se ne more braniti, da shranja blago, ako je prostor.

V pravilniku mora se zlasti določiti:

1. O publikaciji pravilnika, cenovnika, prednostij, in vsakojakih njih prememb in o publikaciji statističnih izkazov; 2. o poročstvu skladišča; 3. o zavezi, da se izdajo listki skladiški; 4. o postavnih pravicah zastavnih skladišč; 5. o pravu prodajanja skladiščnem; 6. o razsodu, njega sestavi in področji, o delovanju in izvršenju razsodb z ozirom na postavo.

Določbe, ki so v protislovju z dotično postavo se v pravilniku ne smejo navajati in so brez pravnega pomena.

§ 9. sprejme se nespremenjen.

§ 10. se glasi:

§ 10. Cenovnik in pravilnik, kakor tudi njih premembe morajo se objaviti v uradnem listu dotične dežele in še v kakem drugem, kateri določi trgovinsko ministerstvo, in nabije v skladišči, kjer ga more vsakdo videti.

Paragraf vsprejme se nespremenjen.

Obravnavava postave preneha in na vrsti je interpelacija poslanca Lienbacherjeva in drugov: Interpelacija je precej važna, zato jo poročam po vsem. Glasi se:

Interpelacija poslanca Lienbacherja in drugov do Nj. eksc. g. ministra justičnega.

Z ozirom na to, da je visokoj c. kr. najviše sodišče z razsodkom 16. novemb. 1888 br. 8511, Daniela B., katerega je Dunajsko deželno sodišče krivim izjavilo zločina poskušene zapelitve v krivo zvršene oblasti službine s ponujanjem daril nadzorniku c. kr. drž. železnice, da bi se dobila služba, zaradi tega oprostilo, ker uradniki po dopisu od 26 aprila 1888, br. 14380, neso uradniki državni v zmislu § 101. k. z. in glede na to, da bi se po zakonu kaz. in največa zloraba in najhuše korupcije služabnikov železniških ne kaznovale, če uradniki c. kr. železnice državnih niti v zmislu k. z. neso uradniki državni ali služabniki; glede na to, da taka nekaznjivost ne uniči le discipline v upravi železnični, temveč privede najhuje posledice državi in družbi sploh, zlasti pa ljudem, ki se udeležujejo opravljanja železničnega in proti temu bi se samo s kaznimi disciplinarnimi delovalo; glede na to, da je treba v tej zadevi posebnega varstva omenjenim javnim in privatnim interesom, vprašamo podpisani:

Prizna Nj. eks. g. minister justični, da je v interesu javnem neobhodno potrebno, da se zmatrajo uradniki c. kr. železnice državnih vsaj v zmisli zak. k. kot uradniki ali služabniki državni in se kot taki obravnavajo in kako misli Nj. ekscelencija pomagati ti potrebi?

Na Dunaji 10. febr. 1889.

Podpisi.

Interpelacija odda se ministru.

V današnji večerni seji obravnavala se je postava o skladiščih dalje.

Reči se mora, da rije stvar počasi dalje. Obravnavalo se je o 11. in 12. §. O tem prihodnjič.

Posebno so zanimali v današnji seji odgovori ministra finančnega in naučnega raznim interpelacijam.

S časoma postale so te pesni radi zastarelih oblik vedno bolj nerazumljive in treba jih je bilo razlagati; to je bil prvi uzrok, da so se začeli Indi ukvarjati z razlaganjem jezikovnih oblik. Prvi indijski slovničar imenuje se Kautsa.

Največji slovničar Indov bil je pa Panini. *) Njegovo delo je tako popolna slovnica, da nima take noben jezik na svetu; tudi čudovitna Grimmova slovnica je ne doseže, kakor pravi Benfey. „To je najpopolnejša slovnica najbogatejšega jezika v najmanjšem obsegu, ki si ga moremo predstavljati.“ Obsega 4000 pravil v matematični kratkosti,***) ter se poslužuje še jednozložnih svojevoljno vsprejetih izrazov za slovnica zaznamovanja, tako naznanja beseda tin osebno končnico, sup sklon, lat sedanjik, lit pretekli čas, lut prihodnji čas, lot velevnik itd.

*) Izdal ga je Böhtlingk dvakrat; prva izdaja, 2 snopiča obsegajoča, Bonn 1839—40, druga ravno sedaj dodelana v 10 zvezkih.

**) Benfey. Geschichte der Sprachwissenschaft, München, 1869; p. 77.

***) Indijskega slovničarja je baje bolj veselilo, da je premogel pravilo le za jeden zlog krajše izraziti, kakor če se mu je sin narodil. (Dalje prih.)

Dunajevski odgovarjal je petim interpelacijam, tikajočim se vprašanj davčnih. Dr. Gautsch odgovoril je interpelaciji poslanca Fussa zaradi odločbe proti pedagogičnemu listu „Für Schule und Haus“, v katerem se prepoveduje sodelovanje pri tem listu učiteljem in osobam učiteljskim. Minister pravi, da bi naučna uprava ne izvrševala dolžnostij svojih pošteno, če bi pripustila, da bi publikacije take, kakeršne se nahajajo v tem listu, uživale kakeršno koli priporočilo oficijalnega značaja. Živo odobravanje na desni, nezadovoljnost mej levičarji.

Dr. Fuss predlaga nejevoljen, da se o tem odgovoru ministrovem debatuje v prihodnji seji. Predlog se s 122 glasovi proti 92 ovrže.

Posl. dr. Fuss zakliče: Vidimo se še v debati budgetni.

Prihodnja seja v soboto ob 11. dopoludne.

Justični odsek državnega zbora skončal je generalno debato o predlozbi vladni zaradi ustmenega sumarnega postopanja in sklenil obravnavati o tej predlozbi vladni v debati specijalni.

V odseku budgetnem obravnavala se je mej drugim zadeva, jako važna tudi za naše kraje.

Minister poljedeljstva odgovoril je namreč o pitanju dr. Megerje-vim zaradi poduka poljedeljskega po potovalnih učiteljih. Minister je obljubil to važno zadevo urediti, in sicer po potrebah in okoliščinah posameznih dežel.

Potem se razpravlja prevažna zadeva: phylloxera vastatrix.

Resolucijo o tej stvari stavila sta, kakor znano gg. poslanca Pfeifer in Fürnkranz.

Poročevalec predlaga na mesto te resolucije:

1. C. kr. vladi se naroča, da pomnoži hitro poskuse s trdnimi ameriškimi trtami in pouk o sajenju trt, pridobitev raznih in korenih trt inozemskih in pristnih ameriškanskih in kakor hitro mogoče prouzroči, da se oddajo trtice v to namenjene kakor mogoče cenó, da v slučajih posebnih tudi zastoj.

2. C. kr. vlada se naroča, da preudari, če bi ne bilo umestno, da se vinogradom, poškodovanim po phylloxeri, oziroma onim, ki se stoperv nasade, olajša davek zemljiški, kar bi utegnilo posebno pripomoči v rekonstrukcijo dotičnih vinogradov.

3. Če bi ne bilo dobro, da se uvede postava za posilne družbe v pridobitev infekticitit in drugih sredkov, v napravo šol trtnih po posredovalcih mej državo in osobami privatnimi.

4. Če ne bi bilo mogoče, z ozirom na vedno večjo potrebo olajševanj pri uvažanju trt ameriškanskih premeniti določil konvencije Genevske in Bernske?

Minister grof Falkenhayn pravi: Vlada ukvarja se jako pridno in skrbno s trtnim vprašanjem. Vestno motri vse dogodke in poudarja, kako pomoči. Kolikor se je do sedaj prepričala, se ne more trt ameriškanskih naravnost priporočevati. Skrb ji je le, da dolžnost, da pridno poskuša in preudarja.

Politični razgled. Notranje dežele.

V Ljubljani, 18. februarja.

Nemški liberalni listi dokazujejo, da so vse določbe Windthorstovega predloga o pouku veronauka v ljudskih šolah že obsežene v avstrijskem šolskem zakonu in torej ni nobenega povoda da bi se preminjal šolski zakon. Nemški konservativni listi so pisali, da ima Prusija konfesionalno šolo, a Windthorstov predlog nas poučuje, da je bila pravica cerkve glede veronauka v Prusiji mnogo bolj prikrajšano nego v Avstriji. Res se mora čudno vsakemu zdeti, da nemški konservativni listi toliko pišejo o brezverski šoli, ko je pri nas v šoli že vse uresničeno, kar v Prusiji žele!

Ogerska opozicija se ravno po pregovoru: „železo je treba kovati, dokler je vroče“. V zbornici se dan na dan ponavljajo napadi na vlado. Nič ne pomaga, da je Tisza obljubil, da bode spremenila vlada §. 14. vojnega zakona. Opozicija hoče, da Tisza odstopi ali se pa vsaj razpusti zbornica in razpišejo takoj nove volitve. Prebivalstvo je sedaj tako razburjeno, da bi gotovo ne dobila večine vladna stranka, če bi v kratkem bile volitve. Po ulicah razsajajo dijaki in mob in kličejo „proč s Tiszo“. Policija je razganja, a to daje povod mnogim interpelacijam v zbornici, v katerih se zahteva, da se policijisti kaznujejo, ker nezakonito postopajo. Če Tisza kaj opravičuje policijo in obsoja izgrede, mu pa kličejo, da je tudi on narod nagovarjal, da naj demonstruje, dokler je bil v opoziciji. Tiszevo stališče se vidno maje, njegova stranka se vedno manjša, ker vladni pristaši pristopajo k opoziciji.

Vnanje države.

Ko je zadnje dni bil princ Ferdinand v Plovdivu je bolgarska opozicija mu izročila pismo,

v katerem zahteva, da naj pokliče drugo ministerstvo. Bolgarski opozicijonanci bi se zadovoljili tudi s tem vladarjem, da le sami dobe krmilo v roke. Princ jim pa najbrž ne bode izročil vlade, vedoč, da bi mu bil Stambulov v opoziciji nevarnejši nego so mu Cankov, Karavelov in Radoslavov. Stambulov je energičen mož, kar je že tudi večkrat pokazal in ima v Bolgariji jako mnogo pristašev, kajti drugače bi se držati tako dolgo ne mogel.

Zbornica rumunska je zavrgla z jednim glasom večine predlog, da se prejšnje ministerstvo postavi na zatožno klopi. Predlagatelj pa s tem neso zadovoljni in hočejo svoj predlog ponoviti v nekoliko premenjeni obliki. Nadejajo se, da bode zbornica pritrdila predlogu, če iz njega izpuste glavne politične točke, ter predlagajo, da se proti ministertvu začne preiskava le zaradi rušenja navadnega prava.

Predsednik francoski ima velike težave. Poklical je že več veljavnih mož, pa vsakdo se brani sestaviti novo vlado, ker ve, da bi se pri sedanjih sestavi strank obdržati ne mogel. Če se izreče za revizijo, mu bodo nasprotovali oportunisti, če se izreče proti reviziji, mu pa bodo radikalci. Monarhisti bodo pa glasovali proti vsakej vladi. Nova vlada bode najbolje storila, če bode kar razpustila sedanjo zbornico, s katero ni mogoče vladati, naj že po tem prihodnje volitve izpadejo kakor koli. Če bodo Boulanger in njegovi pristaši dobili večino, bode se moral potem umakniti Sadi Carnot, če pa bodo propali, se pa zna še ohraniti republika. Boulanger sam čuti, da še ni prav gotov zmage, sicer bi tako ne miroval, ko se je Pariz izrekel zanj. V severni Franciji ima jako mnogo pristašev, manj naklonjeni so mu pa na jugu, zaradi tega pa hoče potovati po južnih pokrajinah, da tudi ondu pridobi prebivalstvo zase.

Priznati se mora, da je najbolje organizovana stranka v Nemčiji katoliški centrum. Veliko je že prestala prejšnja leta, knez Bismarck je napenjal vse sile, da bi jo uničil. Pri vsacih volitvah so se pa vračali v nemški državni in pruski deželni zbor katoliški poslanci v istem številu. Niti moža neso zgubili. Kako je Bismarck s svojo silo druge stranke potlačil, vidimo. Svobodomiselnina stranka je nekdanj bila mogočna, a ko se je zamerila Bismarcku, je kmalu se skrčila v neznatno frakcijo. Proti katoliški stranki ni imel železni kancelar jednake sreče. Ta stranka hodila je vedno svojo pot. Podpirala je vlado, če jej je ugajalo, pa tudi nasprotovala jej, če se jej je boljše zdelo. Dosegla je velicah uspehov. Ves čas je bila slozna mej seboj, samo ko je šlo za septennet se je kazal nekak razpor mej njo. Kazalo se je, da bode tisti razpor kmalu pozabljen in bodo vrste katoliškega centra se zopet tesno sklenile. Zadnji čas se pa kaže zopet razpor, sicer še le v kalu, a vender utegne za stranko osodepolen postati. Šlezijski plemenitniki hočejo se odločiti od stranke in se pridružiti kartelu vladnih strank. Ta razpor bi pa gotovo jako oslabil centrum, če tudi bi ga še ne pripravil ob ves upliv. Vladni pristaši se močno prizadevajo, da bi razcepili centrum in utegne se jim posrečiti. S tem bi vlada dobila zopet večjo moč v roke. Če se pa poprej katoliška stranka ne razcepi, se bode pa, ko zgubi svojega skušenega vodjo Windthorsta.

Novejša poročila in Srednje Azije zatrjujejo, da položaj ob afganskej meji nikakor ni tako napet, kakor se je poročalo. Afgani bodo kmalu odmaknili od ruske meje svoje čete, ki pa neso tako velike, kakor se je zatrjevalo. Sploh ni nobenega povoda misliti, da bi se v Srednji Aziji rušil mir.

Dopisi.

Iz Metlike 14. februarja. [Izv. dop.] Ko se je bila potrdila vest o preveliki zgubi ljubljene prestolonaslednika cesarjeviča Rudolfa, razobesili so v znak žalosti vsi tukajšnji uradi črne zastave in mestni zastop izrazil je takoj brzojavno c. kr. okr. glavarju v Črnomlju najtopleje sozajenje o zgubi, ki je prehudo zadela celo Avstrijo. V farni cerkvi zvonilo se je z vsemi zvonovi tri dni in prenehale so takoj vse veselice.

Danes dopoludne ob 8. uri služil je gospod prošt Franjo Dovgan v farni cerkvi v Metliki slovesno žalno mašo. V sredi cerkve postavljen bil je bogato razsvetljeni z državnim orlom in cesarsko krono okrašeni „castrum doloris“. Zbralo se je toliko žalujočega pobožnega ljudstva, da je bila cerkev prenapolnjena.

Oficijalno udeležili so se: vsi uradniki c. kr. okrajne sodnije, c. kr. davkarije, c. kr. notarijata, poštnega in brzojavnega urada in c. kr. žandarmerija; mestni zastop v polnem številu, krajni šolski svet, vodja tukajšnje četverorazredne ljudske šole z vsemi učitelji in vso šolsko mladino, katera je imela črne trakove na zastavi; vsa uniformovana prostovoljna požarna bramba Metliška s črno prepreženo in črnimi trakovi obdano zastavo; bratovščina sv. rešnega telesa s svečami; zadruga obrtnikov in pomagatcev.

Gospa bile so v črni žalni obleki. Pred povzdigovanjem pela se je jako ganljivo pesem „Jamica tiha“ potem „Blagor mu“; pri „liberi“ priklonili sta se globoko obe zastavi, to je pož. brambe in šolske mladine. Vsi udeleženci molili so v globoki žalosti za blagor duše pokojnega cesarjeviča.

Iz Slovenjega gradca 17. februarja. [Izv. dop.] Tudi na oglih našega mesta pribita je bila tiskana zahvala našega Cesarja vsem narodom za izkazano sočutje o priliki smrti cesarjeviča Rudolfa. — Odrezana pa je bila slovenska in prilepljena le nemška polovica; od namestnikovega imena „Kübeck“ ki je bilo tiskano deloma pod nemški deloma pod slovenski tekst, bere se zdaj le „eck“.

Gotovo je to predrzno in samovoljno ravnanje, ki ne ugaja blagemu namenu cesarjevemu, kateri se je hotel zahvaliti tudi Slovincu, ne samo Nemcu.

Obžalujemo moža, naj že kdor si bodi, da ni mogel svojega sovraštva do Slovencev zatajiti o tej priložnosti ko še vsi narodi žalujejo s svojim cesarjem.

Mislimo, da tudi pošteni Nemci ne morejo pohvaliti in odobriti takega postopanja. Slovenci spoznajete svoje prijatelje!

Iz Šent Vidu nad Ljubljano 14. febr. (Požarna bramba v Šent Vidu nad Ljubljano) je bila priredila dne 10. t. m. prvo tombolo brez plesa. Napovedan ples je bil zaradi žalovanja po cesarjeviču Rudolfu izostal.

Devetdeset delavnih in do dvajset podpornih udov bilo je pri tomboli navzočih. Število samo torej znači, da so tla v Šent Vidu za to društvo kaj ugodna, akoravno se je bil izrazil pri višji instanci nek tukajšnji obče znani zloglasni mogotec, da je vse občinstvo proti požarni brambi, in da se le bolj majhni pritlikavci s to novo nebodijetrebajo ukvarjajo.

Temu mogotcu pa mu na to njegovo lažljivo izjavo zakličem: „Kakor brez tebe nebodijetrebajo cveteta in sad prinašata že dve tukajšnji društvi, isto tako bode cvetela in prinašala blagor in pomoč tudi naša prostovoljna požarna bramba vsem našim občanom.“
Zadolčan.

Domače stvari.

— (Hujskanje na leci.) Bojeviti naši kaplani prinesli so časnikarsko polemiko že v cerkev. Kaplan Kalan je včeraj dopoldne v Trnovski cerkvi strastno ščuval protinášemu listu in rotil vernike, naj ga pusté. Ni nam znano, je li to storil po višjem ukazu ali po svoji vročerkvnosti, a preverjeni smo, da bode vsakdo obsojal tako početje. Cerkev in leca pač nesta pravi prostor, kjer bi se šopirila politična agitacija in slovesno moramo protestovati proti tacemu nekvalifikovanemu postopanju, kajti, ako se že z lece propovedujejo taki ščuvalni napadi, potem si lahko mislimo, kakó se godi — v spovednici. Dasi dobro vemo, da Kalanov glas ne sega v nebesa, vendar mislimo, da za njegovo početje ni boljše kritike, nego znani Greuterjev medmet.

— (Gospoda Josipa Gorupa,) veledušnega dobrotnika Slovencev, imenovala je občina Dol dne 20. januarja svojim častnim občanom. Včeraj dne 17. februarja pa „Bralno društvo“ v Dolu svojim častnim članom. Slava!

— (Umrla) je včeraj zjutraj v Ljubljani gospa Marija Lenarčič, rojena Simon, iz odlično narodne, zlasti na Vrhniki in v Ljubljani poznate in spoštovane obitelji. Lahka jej zemljica!

— (Na Poljanah) umrla je včeraj gospodična Lucija Vidic (Korenova Cilka) v 88. letu dobe svoje. Vsled njene smrti prišlo je njeno lepo in obširno posestvo v prave roke.

— (Vodstvo družbe sv. Cirila in Metoda) je imelo dne 13. februarja svojo XXIV. sejo. Navzočni: Prvomestnik: Tomo Zupan. Odborniki: Dr. vitez Bleiweis-Trsteniški, Ivan Hribar, Matej Močnik, Ivan Murnik, Luka Svetec (podpredsednik), dr. Ivan Tavčar, dr. J. Vošnjak (blagajnik), Andrej Zamejec, Anton Žlogar (zapisnikar). Od razsodništva: Dr. Fran Papež in Fran Povše. — Prvomestnik naznanja, da je povodom pretresljivega dogodka v Najvišji cesarski rodovini v imenu družbe sv. Cirila in Metoda pri visokem c. kr. deželnem predsedništvu izrazil globoko sožalje, kar vodstvo odobrava je soglasno vzame na znanje ter sklene, da se ta izraz lojalnosti zabeleži v današnji sejni zapisnik. — Blagajnik dr. Vošnjak naznanja, da je bilo društveno

nadzorništvo povabljen, za l. 1888. sklenjene račune pregledati. Dne 23. januarja sta dva nadzornika to storila ter našla vse v redu. Po nadzorništvo pregledani in potrjeni račun objavil bode svojedobno družbeni „Vestnik“. Nadalje poroča o nekaterih prošnjah za podporo, ki se uslišijo. — Tajnik A. Žlogar poroča o tekočih zadevah od zadnje seje, pojasni, kako so bili sklepi izvršeni, koliko darov je mej tem dospelo društvu — 100 gld. od neimenovanega duhovnika v slovenskih gorah za uspešnejše izdavanje društvene knjižnice, državna obveznica za 50 gld. od rodoljubnega posestnika Jos. Koširja iz Kranjske gore in volilo 100 gld. pokojnega župnika P. Terana, ki pa še sodnijsko ni naznanjeno. Omenja, da sta zglaseni novi podružnici: Sv. Lenart v Slovenskih goricah na Štajerskem in Greta-Barkovlje-Rojan pri Trstu. — Društveni izkaz za l. 1888. je bil v zmislu dotičnega zakona poslan slavnemu magistratu Ljubljanskemu, iz katerega je razvidno, da je bilo pri vodstvu uknjiženih podružnic 80 s 6176 družbeniki. — Odbornik dr. Tavčar poroča o napadu „Neue Freie Presse“ z dne 23. januarja v dopisu iz Gradca, v katerem se trdi, da je grof Ignatijev, predsednik slavjanskega blagotvoriteljnega občestva, tudi pokrovitelj družbe sv. Cirila in Metoda ter v zvezi z društvenimi voditelji ter da družba dobiva od tega občestva podporo in da društvo agituje za slovensko liturgijo. Vodstvo je koj, ko je bilo na to opozorjeno, poslalo redakciji „Neue Freie Presse“ po-pravek, v katerem zavrača tako nesramno obrekovanje, a dozdej ga „Presse“ še ni objavila. Zato je treba postopati v zmislu tiskovnega zakona (§§ 19, 20, 21). Sklene se, naj odbornik dr. Tavčar dožene to zadevo, če treba tudi po sodnijske poti. — Odbornik dr. vitez Bleiweis poroča o neki prošnji s Koroškega; uslišana je pod že stavljenimi pogoji. — Odbornik J. Murnik poroča o Tržaški šoli. Sklene se, da se razpišeta dve učiteljski službi s 600 in 500 gld., ker se prihodnje šolsko leto šola razširi z II. razredom. Za II. mesto sme se nastaviti tudi učiteljica. — Odbornik Močnik poroča o neki prošnji za podporo, ki se dovoli. — Po prvomestnikovem predlogu se izreče mnogim rodoljubom, ki so se posebno žrtvovali v društveno svrhe, vodstvena zahvala. Sklene se, da bodo za naprej vodstvene seje redoma vsako prvo sredo v mesecu, le ako bi bil takrat praznik, ali bi seja vsak mesec nemogoča bila, prestavi se seja na drugega meseca prvo sredo. Na tak način podružnična načelnštva in rodoljubi najbolje vedó, kdaj jim je poslati nasvete in prošnje, da se prej rešijo.

— (Častnim občanom) na Blokah bil je veledušni gospod Josip Gorup imenovan dne 11. februarja.

— (Slovensko gledališče.) Na korist igralki gospodični Sofiji Zvonarjevi in igralcu Antonu Danilu predstavljal se je včeraj igrokaz „Lowoodska sirota“. Občinstvo porabilo je to priliko, da je obema beneficijantoma izrazilo svoje simpatije in hvaležnost svojo za mnogo prijetnih ur in za njihine zasluge za dramatiklo slovensko. Gospodično Zvonarjevo vsprejelo je takoj pri nastopu s ploskanjem in živoklici ter jej poklonilo krasen venec, šopek cvetlic in znatno darilo, g. Danila pa je odlikovalo z dvema vencema in živahnim priznanjem. Predstava bila je jako dobra. Naslovno ulogo igrala je gospodična Zvonarjeva, lorda Rochesterja pa g. Borštnik. Ker sloni vsa igra na teh dveh oseh, je jako naravno, da je bil uspeh izreden. Gospodična Zvonarjeva in g. Borštnik igrala sta kot umetnika. Jako ugajala sta nam gospodična Gostičeva (gospa Reed), in g. Danilo (Steenworth), ki pa je imel le kratko ulogo. Gosp. Kocélj (Blackhorst) igral je vrlo, kakor vselej. Predstavljalce ostalih ulog ne omenjamo, ker so dotične uloge deloma kratke, deloma pa bile nedostatae.

— (Vodnikov ples.) Odbor narodne čitalnice Ljubljanske naznanja vsem članom in prijateljem društva, da se ima vsled cesarjevičeve nenadne smrti na nedoločen čas preloženi Vodnikov ples vršiti v soboto dné 23. februarja. Posebna vabila se ne bodo razpošiljala; brezplačni pristop imajo tudi po društvenih upeljani gostje. Godbo oskrbljuje c. kr. vojaška godba. Začetek ob 8. uri zvečer. K prav mnogobrojni udeležbi vabi odbor.

— (Kegljačka zaveza „Edinost“) priredila je preteklo soboto svoj „plesni venček“, ki se je vredno pridružil prednikom svojim. Udeležba

bila je skoro jednaka, kakor lani, prvo četvorko plesalo je 44 parov, gledé elegance in krasote plesalk zdel se nam je letošnji venček celo sijajnejši od lanskega. Plesalke in plesalci zabavali so se izvrstno, isto tako tudi gledalci. Odbor „Edinosti“ sme biti na vspehu ponosen, priredil je fino do rane jutra trajajočo veselico, katere se vsak udeleženec z veseljem spominja.

— (Občina Dolenjavas pri Ribnici) imenovala je v svoji seji dne 17. t. m. gospoda Josipa Gorupa, mecena na Reki, svojim častnim občanom.

— („Vodnikova beseda“ v „Šišenski čitalnici“) v Koslerjevi zimski pivarni, bogato razsvetljeni in olepšani z zastavami, zrcali, slikami, bršljinom in kipom Vodnikovim z lovorovim vencem, bila je včeraj zvečer. Pevski in muzikalni del besede vršil se je dobro in lepo. Poleg primernih zborov moških, mešanih in ženskega trospeva vzbujali so posebno zanimanje prolog, četeroročna igra na glasoviru in opereta. Posebne zasluge stekli so si poleg marljivega pevovodje g. Govekarja, pevcev in pevk, takrat še posebno gospodična Zadnikova, kot jako spretna igralka na glasovirju, gosp. Peter Bizjan s prologom in g. Škarjevec kot dekoratér. Opereta „Graščak in kmeta“ dopala je tako, da se je morala ponavljati in da se je še v tretje zahtevala, katerej želji se pa ni moglo ustreči. Pri tej besedi pokazal se je znaten napredek delujočih sil društvenih in vsa hvala jim gre za požrtvovalnost.

— (Iz Slovenjega Gradca) 18. februarja. Vsled pritožbe tukajšnjih Slovencev je c. kr. okrajno glavarstvo ukrenilo, da se mora tiskana zahvala cesarjeva cela (slovenska in nemška) prilepiti. Tukajšnji občinski urad je ta ukaz tudi že spolnil.

— (Ameriške trte) iz trtnice pri Kostanjevici oddajo se po 6 gld. za 1000 ključev in po 10 gld. na 1000 ukoreninjenih trt. Ključi se smejo oddajati le v kraje, kateri so že okuženi od trtne uši, ukoreninjene trte pa le s posebnim dovoljenjem poljedeljskega ministerstva. Ker se je za vrste Solonis in York Madeira oglasilo v Kostanjevici že toliko kupcev, da jih tam ni več dobiti, dovoljuje poljedeljsko ministerstvo, da se oddajajo iz trtnice na Bizeljskem. Riparie, katera je najbolj stanovitna proti trtni uši, se menda lahko še dovolj dobi v Kostanjevici.

— (Notranjska posojilnica v Postojini) imela je dné 10. t. m. svoj redni občni zbor. Po sklepu občnega zbora razdeliti se ima čisti dobiček l. 1888. sledeče: Deležnikom izplača se po primeri uplačanib deležev po 4½ % dividende, kar znaša 371 gld. 91 kr. ravnateljstvu po § 14. društvenih pravil 42 gld. 83 kr in ostanek 443 gld. 3 kr. pripiše se rezervnemu fondu, kateri znaša s 1. januarjem 1889 2533 gld. 3 kr. — Dividenda izplačuje se vsak uradni dan, to je vsak petek. — V ravnateljski odbor bili so voljeni gospodje: Peter Kraigher, trgovec in hišni posestnik, ravnatelj: Alojzij Kraigher, trgovec in deželni poslanec, blagajnikom: Fran Kuttin, trgovec in hišni posestnik, kontrolorjem; Ferdo Gaspari, ces. kr. okrajni živinozdravnik in hišni posestnik, in Fran Kogej, trgovec in hišni posestnik, odbornikoma, vsi iz Postojine. V nadzorstveni pa gg.: Fran Križaj, trgovec in posestnik v Sv. Petru na Notranjskem; Josip Lavrenčič, posestnik v Ljubljani; Anton Lodes, nadlogar v Buknji; Gregor Pikel, trgovec; dr. Ivan Pitamic, odvetnik, in Miroslav Vičič, nadžupan in posestnik, zadnji trije iz Postojine.

Telegrami „Slovenskemu Narodu“:

Budimpešta 17. februarja, Opozicijski spreved po mestu vršil se brez nereda. V sprevodu bilo do 30.000 osob. Na čelu bili so policisti, za njimi zastavonosci, poslanci nezavisne stranke, vseučilišna mladina in nešteta množica. Spreved pomikal se mej neprestanimi eljenklici in pevanjem po ulicah. Pred kluboma zmerne opozicije in nezavisne stranke bili govori, pred klubom liberalne stranke, čuli so se burni klici: Abzug Tisza! Nasproti kraljevemu dvorcu bila velikanska ovacija cesarju. Množica se je odkrila, nagnila zastave in navdušeno cesarju klicala „eljen!“

Budimpešta 17. februarja. Policija dovolila spreved, ko so prireditelji in nekateri poslanci prevzeli poroštvo za mir in red. Spreved trajal od 4. do 6. ure.

